

основних напрямів процесуальної діяльності учасників кримінального судочинства. У науці кримінального процесуального права сформувалися чисельні підходи до визначення поняття та сутності функцій у кримінальному судочинстві, а також варіантів їх класифікації. Кожен з таких підходів заснований на нормах чинного в певний момент кримінального процесуального законодавства.

Кримінальна процесуальна функція – це обумовлений завданнями кримінального провадження певний самостійний напрямок діяльності суб'єкта (суб'єктів) кримінального провадження, що має самостійні завдання, визначає права та обов'язки суб'єкта (суб'єктів), їх компетенцію та реалізується за допомогою кримінальних процесуальних засобів у формі, регламентованій кримінальним процесуальним законодавством. Кримінальна-процесуальна функція не є елементом кримінального процесуального статусу та кримінальної процесуальної компетенції [1, с. 367].

Виходячи з того, що в теорії кримінального процесуального права функції розглядаються як «основні напрями процесуальної діяльності, які здійснюються з метою реалізації завдань кримінального судочинства його учасниками» [2, с. 54; 3, с. 84], функції ювенального кримінального судочинства можуть бути розглянуті в якості основних напрямів процесуальної діяльності учасників ювенального кримінального судочинства.

Соціальне призначення ювенального кримінального судочинства, обумовлене поточною або перспективною кримінальною процесуальною політикою держави, визначає основні напрями кримінальної процесуальної діяльності як в цілому, так і окремих її суб'єктів, оскільки особливе призначення спеціалізованого здійснення судочинства щодо неповнолітніх завжди визначало специфіку ювенального суду. І це відрізняє ювенальний суд від загальнокримінального суду.

У зв'язку з недостатнім рівнем національних наукових досліджень питань як ювенальної юстиції в цілому, так і її кримінальних процесуальних аспектів питання функцій досліджується в дуже обмеженій кількості робіт. Специфіка функцій, що реалізуються у ювенальному кримінальному судочинстві, визначає різний суб'єктний склад учасників судочинства. При цьому декілька учасників ювенального кримінального судочинства одночасно можуть реалізовувати як різні, так і одну і ту ж функцію. Ювенальне кримінальне судочинство, як ніяке інше, залежить перш за все від соціального призначення даного виду судочинства, а також від соціальної позиції його суб'єктів.

Система кримінальних процесуальних функцій має відповідати вимогам, що стосуються загального поняття системи. Ознаками системи у теорії організації визнаються множинність її складових елементів, єдність головної мети для всіх елементів, наявність зв'язків між ними, цілісність і єдність елементів, наявність структури та ієрархичності, відносна самостійність і наявність управління цими елементами. Всі кримінальні процесуальні функції взаємопов'язані, обумовлені одна з одною і в своїй сукупності забезпечують правильний хід, результат і виконання завдань кримінального провадження, що й дозволяє говорити про них, як про систему, яка має певні особливості.

Система функцій ювенального кримінального судочинства залежить від реалізованої моделі цього судочинства. У функціях знаходять своє відображення особливості конкретної системи ювенальної юстиції, яка реалізується в тій чи іншій державі в конкретний історичний період. Саме перевага реабілітаційних або відновлювальних, або навіть каральних елементів в реалізованій на практиці моделі ювенальної юстиції визначає систему функцій ювенального кримінального судочинства.

В процесі становлення ювенального кримінального судочинства відповідно до його особливого призначення сформувалися такі специфічні функції: охоронна, функція ресоціалізації неповнолітнього, виховна, відновна. Поділ таких функцій є доречним виключно на теоретичному рівні, оскільки на практиці всі вони тісно сплутані та взаємодіють одна з одною, а нерідко і тісно пов'язані з загальними кримінальними процесуальними функціями.

Список бібліографічних посилань

1. Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теоретико- методологічні засади і практика реалізації : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2016. 602 с.
2. Элькин П. С. Цели и средства их достижения в советском уголовно-процессуальном праве : моногр. Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1976. 144 с.
3. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. Т. 1 : Основные положения науки советского уголовного процесса. М. : Наука, 1968. 470 с.

Одержано 23.10.2019

УДК 340.75

Василь Васильович РОССІХІН,

доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік)

Європейської академії природничих наук,

проректор Харківського національного університету радіоелектроніки,

президент наукового парку «Синергія», заслужений працівник освіти України;

 <https://orcid.org/0000-0003-3423-8896>

ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ТА РОЗБУДОВИ НАУКОВИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ

У перехідний період від постіндустріальної економіки до економіки знань інноваційний шлях розвитку є єдиним можливим варіантом, який може забезпечити успіх держави. У зв'язку з цим перехід України до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки неможливий без дослідження світового досвіду регулювання інвестиційно-

інноваційних процесів. Специфічною особливістю інноваційної діяльності в усіх без винятку країнах є підвищення рівня витрат при розробці інновацій, а також значні витрати і високий рівень ризику при виведенні інноваційної продукції на ринок. Тому держава повинна розробити комплекс заходів щодо підтримки інноваційної діяльності та інноваційних структур.

У планах розвитку до 2020 року, розроблених Європейським Союзом і більшістю країн, які охоплюються «Європейською політикою сусідства», визначається перехід до інноваційної економіки. У реалізації цієї мети важливе значення мають наукові парки [1]. В Україні їх створення і діяльність здійснюється відповідно до Закону України «Про наукові парки» від 25.06.2009 р. [2]. Науковим парком є юридична особа, що створюється з ініціативи вищого навчального закладу та / або наукової установи шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проєктів наукового парку. Його партнерами можуть бути суб'єкти господарювання, які повинні для цього укласти відповідний договір. Пріоритетними напрямками наукового парку повинні бути економічно і соціально зумовлені наукові, науково-технічні та інноваційні види діяльності, що відповідають меті його створення, галузевому профілю засновника, враховують потреби регіону і узгоджуються з законами «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [3] і «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [4].

Фактично, науковий парк створюється для імплементації досягнень науки вищого навчального закладу в виробництво, що має сприяти більш ефективному використанню наявного наукового потенціалу країни. У 1996 році Кабінет Міністрів України затвердив «Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів» [5]. Постанова була затверджена після видання розпорядження Президента України з метою підвищення ефективності використання науково-технічного потенціалу для вирішення завдань технологічного оновлення виробництва та вирішення першочергових проблем економічного розвитку регіонів на базі освоєння нових технологій і виробництва конкурентоспроможної продукції [6].

Визначення поняття «технологічний парк» було запропоновано в Законі України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». Відповідно до Закону технопарк – це юридична особа або група юридичних осіб, що діють на основі договору про спільну діяльність без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проєктів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції [7].

У світовій практиці наукові парки (технопарки) почали з'являтися в середині ХХ століття, а найбільша їх кількість була створена в першій половині 1980-х рр. Сьогодні наукові парки, які входять до Міжнародної асоціації наукових парків (International Association of Science Parks), розташовані в понад 60 країн світу. У 2002 році Міжнародна асоціація наукових парків визначила цей термін наступним чином: «Науковий парк (Science Park)» – це організація, що управляється фахівцями-професіоналами, головною метою яких є збільшення матеріального добробуту громад шляхом просування культури інновацій і підвищення конкурентоспроможності бізнесу та інститутів знань [8].

Дане визначення охоплює різні існуючі моделі інноваційних структур в світі та з тих пір є офіційним визначенням наукового парку. При цьому визначення наукового парку включає в себе такі терміни, як технологічний парк, технопарк, технополіс, дослідницький парк тощо. Певні відмінності між ними є, зокрема, в деяких країнах визначення склалися історично, проте всі вони не суперечать офіційним визначенням IASP. Дві третини технопарків знаходяться в містах, які забезпечують необхідну інфраструктуру для їх розвитку. При цьому 40 % міст, де розташовані технопарки, є великими містами з населенням понад 1 млн осіб. Вагому роль у розвитку технопарків грають потужні навчальні заклади. Так, більшість наукових і технологічних парків (60 %) розташовані в безпосередній близькості (50 км радіус) до більш ніж п'яти університетів. Технопарки активно використовують інфраструктуру університетів, більше половини технопарків спільно з останніми використовують, зокрема, дослідні лабораторії [8].

За результатами дослідження сьогодні 40 % технологічних і наукових парків в світі є державною формою власності. Сучасні наукові парки помітно різняться як по займаним площам, так і за чисельністю розміщених на них компаній і інститутів: 51 % має площу до 200 тис. м² і лише 20 % – більше 1 млн м²; відповідно 53 % наукових парків складають менше 50 організацій, 18 % – від 50 до 100, 18 % – від 101 до 200, 5 % – від 201 до 400, 4 % – понад 400 організацій (2 % опитаних не надали такої інформації). Один з найбільш відомих у всьому світі наукових парків – Силікон Веллі, розташований в штаті Каліфорнія, на південь від міста Сан-Франциско. Історії освіти цього наукового парку присвячені десятки спеціальних статей і монографій. Темпи зростання нових підприємств в одній тільки Каліфорнії між 1975 і 1979 рр. перевищили аналогічний загальний показник в цілому по США в 2,5 рази. Значний внесок у цей процес внесла Кремнієва Долина, яка увійшла в десятку найбільших національних центрів обробної промисловості з річним оборотом понад 40 млрд дол. На початку 1980-х рр. тут щорічно створювалося близько 40 тис. нових робочих місць [9].

Слід зазначити, що згідно з даними Міністерства науки і технологій (МНТ) Китайської Республіки (Тайвань), оприлюдненими 27 березня 2018 р., три головних тайваньських наукових парки отримали за підсумками 2017 року рекордні сумарні доходи у розмірі 2,46 трлн н.т. дол. (84,4 млрд дол. США), що на 3,58 % перевищило відповідний показник попереднього року. Лідером серед трьох парків, як і раніше, був Сінчжуський науковий парк в північній частині Тайваню з сукупними доходами в розмірі 1,02 трлн н.т. дол. З урахуванням триваючої стабілізації загальної економічної ситуації як на Тайвані, так і за кордоном, а також додатковим діловим можливостям, що відкриваються внаслідок появи нових додатків в областях штучного інтелекту, біометрії, високопродуктивних обчислень і «інтернету речей», МНТ прогнозує подальше зростання доходів тайваньських наукових парків в перспективі до 2020 року.

Вихідною умовою, що сприяє формуванню наукового парку в конкретному регіоні, є наявність в ньому великого технічного університету. Силіконова Долина сформувалася навколо Стентфордського університету, науковий парк Шосе 128 – навколо Массачусетського технологічного інституту, а найбільший науковий парк в Великобританії – навколо всесвітньо відомого Кембріджського університету.

З огляду на наявність в Україні розвинутої мережі закладів вищої освіти, науково-дослідних і проєктно-конструкторських інститутів, а також формування сучасного бізнес-середовища є всі передумови для створення потужних наукових парків. За час дії Закону України «Про наукові парки» було створено 25 наукових парків в Україні [11].

У 2018 р., завдяки залученню інвестиційного капіталу, було реновано науковий парк Харківського національного університету радіоелектроніки, який здобув нову назву – НП «СИНЕРГІЯ» – та став першим в Україні реально працюючим науковим парком, який увійшов до Міжнародної асоціації наукових парків (IASP). Це дозволило саме науковому парку «Синергія» та представникам Харківщини долучитися до передового міжнародного досвіду подібних проєктів та мати право голосу в IASP [12].

Слід зазначити, що інноваційний розвиток Харківщини надав поштовх для створення другого реально працюючого наукового парку серед аналогічних установ в Україні. Так, в червні 2019 року на базі Харківського національного університету внутрішніх справ було створено науковий парк «Наука і безпека» [13]. У рамках Наукового парку «Наука і безпека» на базі ХНУВС організовано Ситуаційний центр, що є ядром системи «Безпечна Слобожанщина». За допомогою встановлених відеокamer здійснюється відеофіксація вулиць, будівель, транспортних вузлів, місць масового скупчення людей тощо та передається до Ситуаційного центру, де обробляється, аналізується та перевіряється за базами даних Національної поліції. Система «Безпечна Слобожанщина» має вбудований інтелект для реагування на різні ситуації, розпізнає обличчя, номерні знаки на автомобілях, здійснює контроль залишених предметів, аналізує та систематизує отриману інформацію та багато іншого. Ці можливості значно підвищують ефективність взаємодії відповідних структур, допомагають правоохоронним органам у розкритті злочинів та мають профілактичний ефект – знижують кількість надзвичайних ситуацій та правопорушень [14].

Що стосується проблем у функціонуванні наукових парків, то сьогодні вони стикаються із наступними труднощами:

1. Застаріле законодавство про науково-технічну та інноваційну діяльність в Україні, «найновішим» законом є ЗУ «Про наукові парки», прийнятий 2009 р.

2. Неузгодженість «цілі, мети та способів стимулювання діяльності наукових парків» із реальною економічною практикою. Так, ставка на прибуток підприємств становить 18 %, а пільгова ставка для ІТ-індустрії скасована. Єдиний соцвнесок сплачує роботодавець (від 36 до майже 50 %) Ці платежі надвисокі для новостворених підприємств.

3. Заклади вищої освіти не мають власної інфраструктури, обладнання та навіть приміщень для доведення результатів досліджень чи розробок наукового парку, в якому є засновником, до рівня комерціалізації продукту чи його навіть дрібносерійного випуску. Також у наукових парків відсутні вільні обігові кошти.

4. Низький рівень культури комерціалізації продукту у науковців та відсутність кваліфікованих спеціалістів у сфері трансферу технологій та економічного аудиту.

Глобально ж слід зазначити, що жодного бюджетного року не була виконана ч. 2 ст. 48 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» в частині забезпечення державою бюджетного фінансування наукової та науково-технічної діяльності в обсязі не менш 1,7 % ВВП України [15] (фінансується на рівні 0,5 %, а за світовою практикою для економічної функції науки потрібне фінансування від 1 %).

Для подолання ж проблем у створенні та ефективному функціонуванні наукових парків потрібно спрямувати податкове та інше законодавство в напрям стимулювання інноваційної діяльності на умовах державно-приватного партнерства за принципом рівних умов, об'єднувати матеріально-технічну базу закладів вищої освіти з підприємствами за цільовим призначенням як єдиний національний науково-дослідний технологічний центр зі створенням відповідної соціально-виробничої інфраструктури.

Список бібліографічних посилань

1. Європейська Рада схвалила стратегію Європа – 2020. *Євробюлетень*. 2010. № 4.
2. Про наукові парки : закон України від 25.06.2005 № 1563-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 51. Ст. 757.
3. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : закон України від 11.07.2001 № 2623-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 48. Ст. 253.
4. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : закон України від 08.09.2011 № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. Ст. 166.
5. Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів : постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.1996 № 549 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/549-96-p> (дата звернення: 20.10.2019).
6. Питання створення технопарків та інноваційних структур інших типів : розпорядження Президента України від 23.01.1996 № 17/96-рп // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/17/96-rp> (дата звернення: 25.10.2019).
7. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : закон України від 31.03.2005 № 991-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 363.
8. International Association of Science Parks statistics // IASP. URL: <http://www.iasp.ws> (дата звернення: 20.10.2019).

9. Fosler R. S. The New Economic Role of American States: Strategies in a Competitive World Economy. Oxford : Oxford University Press, 1991. 384 p.
10. Тайваньские научные парки получили в 2017 г. рекордные суммарные доходы. *Тайваньская панорама*. URL: <https://taipanorama.tw/news.php?unit=134&post=132041> (дата звернення: 25.10.2019)
11. Перелік наукових парків, що включені до державного реєстру // Міністерство освіти і науки України : офіц. сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/naukovi-parki> (дата звернення: 25.10.2019).
12. У ХНУРЕ відкрили науковий парк, який першим в Україні увійшов до Міжнародної асоціації IASP // Харківська обласна державна адміністрація : офіц. сайт. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/news/98261> (дата звернення: 25.10.2019)
13. Науковий парк // Харківський національний університет внутрішніх справ : сайт. URL: <http://univd.edu.ua/uk/dir/1999/naukovyy-park> (дата звернення: 25.10.2019).
14. Презентація наукового парку «Наука та безпека» // Офіційний сайт Куп'янської міської ради та виконавчого комітету. URL: <http://kupyansk-rada.gov.ua/news/id/10547> (дата звернення: 25.10.2019).
15. Про наукову і науково-технічну діяльність : закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст. 25.

Одержано 01.11.2019

УДК 347.73

Галина Володимирівна РОССІХІНА,

доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік)

Європейської академії природничих наук,

професор кафедри правового забезпечення господарської діяльності факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-8436-049X>

ДО ПИТАННЯ ОПОДАТКУВАННЯ САМОЗАЙНЯТИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Ефективна система оподаткування – невід’ємна частина економічного комплексу будь-якої сучасної держави. Загальна система обов’язкових платежів включає до себе, як один з елементів, обов’язкові платежі податкового характеру, і деталізується особливістю характеру його справляння – податковим змістом. Аналізуючи співвідношення прямих та непрямих податків треба виходити з їх змісту: прямих – як прибутково-помайнових та непрямих – як податків на споживання. Деталізуючи це положення, С. Пепеляєв підкреслює, що перші справляються під час придбання та накопичення матеріальних благ, тоді як останні – під час їх витрачання [1, с. 420]. На жаль, в податковому законодавстві України використовується неузгоджений підхід до визначення непрямих податків або узагальнення їх видів.

Непрямі податки на споживання є однією з головних форм податкового вилучення. Їх частка в останні роки складає: у Великобританії – більше 20 %, у США – 8-9 %, у Німеччині приблизно 18 %. Це обумовлено тим, що в США ці податки відносяться до розряду податків штатів і місцевих податків, а також основний непрямий податок має форму податку з продажу. Навпаки, у Великобританії, Німеччині – це загальнодержавні податки, які, в основному, виступають у формі податку на додану вартість.

І. Х. Озеров в монографії «Основи фінансової науки» звертає увагу на той факт, що прямі податки сумірні з платоспроможністю населення, а непрямі характеризуються стійкістю надходження. Головна зручність останніх для населення полягає в тому, що вони сплачуються незначними долями, в міру споживання і в такий час, коли платники мають кошти, щоб купити оподатковуваний податком предмет [2, с. 108].

Необхідно звернути увагу на соціально-економічну складову України на сьогоднішній день. На жаль, станом на 2018 р. в списку успішності 100 найбільших економік світу Україна займає 98 місце з 100 (щодо накопиченого реального економічного зростання з 2013 р. по 2018 р. згідно первісних даних від МВФ). Фактично (приблизно) 0,7 % зростання економіки за 5 років. Таким чином в Україні зростання економіки відбувається з мінусом 17,5 %. Для порівняння хотілося б відзначити: Китай з плюсом 115 %, Індія з плюсом 104 %, Турція – плюс 67 %, Малайзія – 59 % тощо. На перший погляд, це фактичне порівняння виглядає з височайшими азіатськими країнами, але і його можна порівняти із країнами СНД і СЕВ. Так, наприклад, Польща за 10 років з плюсом 39 % та 21 % за 5 років, Румунія (у якій нема сировини і технологій) з плюсом 22 і 25 %, Болгарія плюс 17 %, Білорусь плюс 19 % за 10 років (при наявності ряду девальвацій і галопуючої інфляції), Казахстан (з повною залежністю від сировини) в 1,5 рази зріс за 10 років і на 15 % за 5 років [3]. Все ця картина фактично потребує широкомасштабних перетворень і змін.

На сьогоднішній час дефіцит, тобто видаткова частина перевищує дохідну частину на пару мільярдів. Саме в даному випадку приходять на ум неодноразові кредитні зобов’язання. Віце-президент США Джо Байден під час переговорів з Президентом України П. Порошенком на полях 71-й сесії Генасамблеї ООН заявив про готовність Вашингтону надати Україні кредитні гарантії на 1 млрд грн [4]. Міністерство Фінансів України розмістило еврооблігації під гарантії США на 1 млрд доларів. Кабінет Міністрів України в свою чергу прийняв рішення здійснити випуск облігацій зовнішньої державної позики на суму 1 млрд під гарантії Уряду США строком обігу на 5 років і максимальної відсоткової ставці 2,5 %.